

SCHOOLMAALTIJDEN EN KANSENGELIJKHEID

Onder welke voorwaarden leiden schoolmaaltijden tot gelijke kansen?

Juli 2023

AANLEIDING

Inzet op welzijn en gezondheid

- In 2015 startten 4 Limburgse basisscholen met het project 'de gezonde basisschool van de toekomst'
- Het project bestaat uit verlengde schooldagen waar gezonde voeding en bewegen deel van uit maken
- Aanleiding daarvoor was het toenemende aantal kinderen met overgewicht, weinig voedingsbewustzijn en een ongezonde levensstijl
- Van 4 basisscholen in de startfase is het project uitgebreid naar 30 Limburgse basisscholen in de pilotfase

Inzet op armoedebestrijding

- In het voorjaar van 2023 startte het nationale schoolmaaltijdenprogramma
- Het project bestaat uit het aanbieden van schoolmaaltijden en boodschappenkaarten
- Aanleiding daarvoor was dat steeds meer kinderen in armoede terecht kwamen vanwege inflatie en stijging van energieprijzen door de oorlog in Oekraïne
- Het programma richt zich op scholen met minimaal 30% leerlingen uit lage inkomensgezinnen

OPBRENGSTEN

OP KIND- EN GEZINSNIVEAU

Sociale opbrengsten

- Meer onderlinge sociale gelijkheid
- Betere sfeer
- Socialer gedrag
- Minder conflicten en pestgedrag

Cognitieve opbrengsten

- Beter concentreren
- Betere schoolprestaties

Positieve effecten voor alle kinderen, maar met name kinderen in huishoudens met een lage sociaal-economische status

Gezondheidsopbrengsten

- Minder overgewicht
- Gezonder op langere termijn
- Voedingsbewustzijn en gezonder voedingsgedrag (ook binnen gezinnen)

Economische opbrengsten

- Geen kosten voor ontbijt/lunch
- Hogere arbeidsparticipatie

In Zweden zorgde de schoolmaaltijd al voor een toename in het aantal gevolgde onderwijsjaren en een verhoogde uitstroom naar de universiteit. Het toekomstige inkomen van de kinderen die een schoolmaaltijd kregen steeg met 3-6%. Elke euro die geïnvesteerd werd leverde op de lange termijn 4 euro op.

VOORWAARDE 1: Schoolmaaltijden voor alle leerlingen op alle scholen

Bij voldoende succesverhalen wordt vrijwillige deelname vanzelf de norm.

- Voorkomen van stigmatisering tussen en binnen scholen.
- Voorkomen van schaamte bij ouders en kinderen.
- Bereiken van alle kinderen die het nodig hebben. Ook op scholen waar armoede minder vaak voorkomt of waar de gevolgen van armoede minder goed herkend en erkend worden.
- Succesvolle elementen:
  - Bottom-up betrokkenheid van ouders en schoolpersoneel
  - Top-down advies (over gezondheid en voeding)
  - Externe praktische hulp
  - Communicatie, coördinatie en saamhorigheid tussen de samenwerkende partijen is cruciaal.

"Je hoort die ouders al denken: straks gaan ze denken dat ik te weinig geld heb, omdat mijn kind op deze school zit. Ook wanneer zij helemaal niet onder die groep vallen."

VOORWAARDE 2: Duurzame organisatie

Praktische organisatie vergt veel tijd en inzet. Hoe meer scholen meedoen, hoe effectiever en goedkoper het wordt.

- Organisatie niet bij leerkrachten onderbrengen. Stel bijvoorbeeld een coördinator of kwartiermaker aan, of maak gebruik van een externe cateraar. Breng de verantwoordelijkheid bij de lokale overheid onder.
- Voldoende middelen faciliteren (koelkasten, eettafels, etc.).
- Blauwdruk ontwikkelen met voldoende ruimte voor regionale verschillen.

VOORWAARDE 3: Duurzame financiering

Schoolmaaltijden zien als een waardevolle investering voor een gezonde toekomst in plaats van een kostenpost. Dat vraagt moed en visie vanuit meerdere ministeries.

Financiering is nu vaak nog tijdelijk via verschillende subsidiepotjes, zoals:

- Landelijke schoolmaaltijdenregeling via Jeugdeducatiefonds/Rode Kruis
- Nationaal Programma Onderwijs
- Provincie en gemeenten
- Schoolbesturen
- Europese Unie (schoolfruit- en groente programma)
- Stichting Leergeld

"Voor een gezonde generatie en gelijke kansen moet je een stip verder zetten dan 4 jaar"

Wenselijker is financiering vanuit de overheid net als in veel andere Europese landen. Eventueel in combinatie met inkomensafhankelijke eigen bijdrage.

VOORWAARDE 4: Gezondheid en gezondheidsbewustzijn als motivatie

Gezonde maaltijden in combinatie met voedsel educatie verhogen maatschappelijke opbrengsten.

- Inzetten op gezondheid en gezondheidsbewustzijn. Dat werkt minder stigmatiserend dan een aanpak met armoede als motivatie.
- Inzetten op besparing van zorgkosten op de lange termijn.
- Bijdragen aan een generatie die lekkerder in haar vel zit en opgroeit tot gezondere volwassenen.